

Wegwijs in digitalisering

Nog niet alle klaslokalen in Nederland zijn voorzien van een digibord. Een eigen device voor elke leerling lijkt ver weg. Toch komen de educatieve uitgevers met een groeiend aanbod van digitaal lesmateriaal. Soms als aanvulling op het papieren boek, steeds vaker ook in plaats daarvan. Welke keuzes maak je als school, als sectie, als leraar? Wikiwijsleermiddelenplein kan uitkomst bieden.

DOOR RENÉ LEVERINK

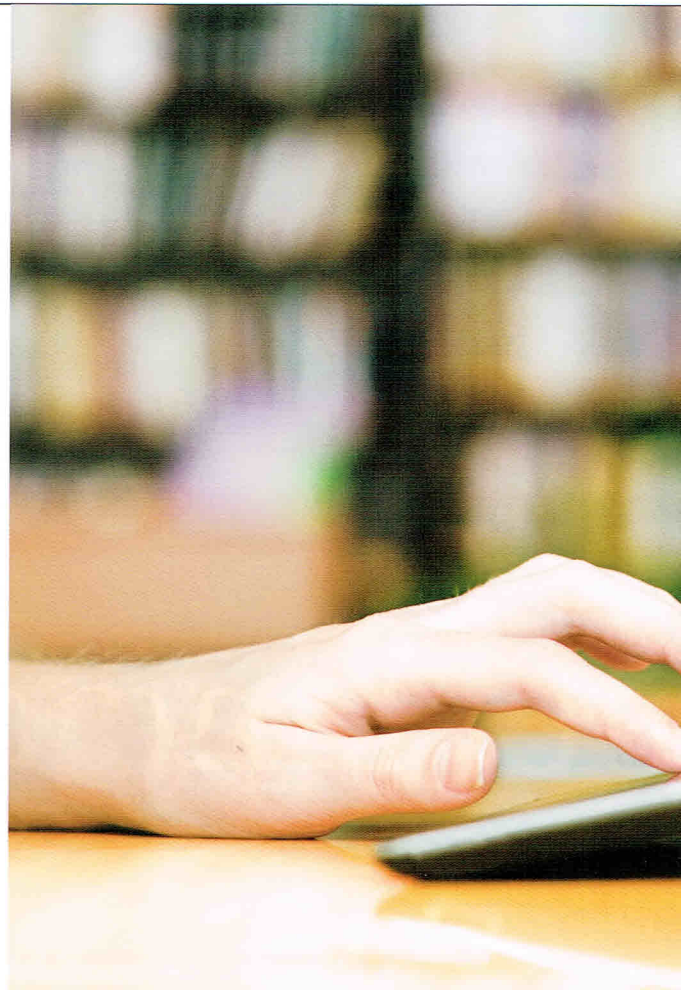
Voor alle informatie over lesmethoden en overige leermaterialen kun je terecht op www.wikiwijsleermiddelenplein.nl. Uiteraard geldt dat ook voor *digitale leermiddelen*. En dat is maar goed ook, want het is voor een school, sectie of leraar geen sinecure om uit het dagelijks groeiende aanbod van digitaal lesmateriaal de juiste keuze te maken. Welke keuze 'de juiste' is, hangt af van allerlei factoren. Om welk vak gaat het? Voor welke leerlingen is het bedoeld? Wat willen we als school bereiken? Hoeveel geld mogen we besteden? Zijn onze leraren eraan toe? Is onze infrastructuur erop voorbereid? Wat is het leerrendement?

Meer maatwerk

Vooral die laatste vraag is lastig te beantwoorden, aldus José Lodeweges. Samen met haar collega Simone Schippers werkt zij namens SLO aan de verdere ontwikkeling van Wikiwijsleermiddelenplein: 'De vraag of digitalisering tot betere leerprestaties leidt, kan op dit moment nog niet met wetenschappelijke zekerheid beantwoord worden. Onderzoeken lopen nog. In Amerika, waar men al langer ervaring heeft met ICT in het onderwijs, is wel aangetoond dat digitalisering betere leerresultaten oplevert. Dit hangt vooral samen met de mogelijkheden die digitaal lesmateriaal biedt bij het personaliseren van het onderwijs. Je kunt meer maatwerk leveren.'

Kern

Hoe dan ook, de ontwikkelingen gaan hard. De digitale component is niet meer iets wat 'erbij' komt, maar rukt op naar de kern van het lesmateriaal. Simone Schippers, verantwoordelijk voor het deel 'voortgezet onderwijs' van het leermiddelenplein: 'Je kunt het methodeaanbod van de uitgevers ruwweg onderverde-

len in alleen papier, volledig digitaal en een mix van beide. Vooral de laatste variant, waarbij digitaal extra materiaal voor oefenen, toetsen, remediëren en verrijken beschikbaar is, wordt momenteel gebruikt op scholen. De verwachting is echter dat digitaal lesmateriaal in toenemende mate zijn intrede zal doen in de klas. Ofwel, dat het papieren lesboek langzamerhand gaat verdwijnen.'

Infrastructuur

De vraag is of deze verwachting snel uitkomt. Er zijn in de context nog veel factoren die een snelle digitalisering belemmeren. Lodeweges: 'Er zijn nog flinke stappen te zetten. Kijk bijvoorbeeld naar de technische infrastructuur. In het basisonderwijs hebben de meeste lokalen wel een digibord, maar in het voortgezet onderwijs is dat niet altijd het geval. En dan hebben we het alleen nog maar over de instructie door de leraar. Wil je een stap verder, dan komt een eigen apparaat voor alle leerlingen in beeld. En dat is op de meeste scholen op dit moment gewoon geen reële optie. Als men dat al zou wensen. Daar moet je als school met alle betrokkenen goed over nadenken. Daarbij dient de vraag centraal te staan: wat willen we met ons onderwijs bereiken en in welke mate kan digitalisering daar een bijdrage aan leveren?'

Haalbaarheid

Uit de Leermiddelenmonitor 13/14, verschenen in het voorjaar van 2014, blijkt dat er wat betreft de verwachtingen van digitalisering nogal wat verschillen zijn tussen de leraar en de schoolleider. De laatste is veel optimistischer, zowel over het tempo van de invoering als over de effecten op het onderwijs. De leraar ziet zeker de voordelen van digitaal lesmateriaal, maar zet

Op het methodedeel van de site van Wikiwijsleermiddelenplein staan ruim 1.400 methoden.

vanuit de praktijk vraagt tekenen bij de haalbaarheid. Schippers: 'Leidinggevend kijken soms vanuit een andere invalshoek naar digitalisering dan de mensen op de werkvloer. Laptopklassen kunnen bijdragen aan de profilering van de school als vooruitstrevend en onderscheidend. Leraren kijken vooral naar de onderwijskundige aspecten; digitalisering als hulpmiddel bij personalisering en flexibilisering van het onderwijs, de mogelijkheid tot het actualiseren van de lesstof en het volgen van de vorderingen van de leerlingen. Maar leraren realiseren zich ook dat digitalisering geen fluitje van een cent is. Dat ze zich moeten verdiepen in een nieuwe materie. En dat de technische voorzieningen op hun school nog verre van toereikend zijn.'

Keuzes

Toch blijkt uit de Leermiddelenmonitor 13/14 dat in zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs de verwachting leeft dat over een jaar of vijf bijna de helft van de leermiddelen digitaal zal zijn. Dit betekent dat er de komende jaren belangrijke keuzes gemaakt moeten worden. In hoeverre willen we digitaliseren? Welke methode spreekt ons daarbij het meeste aan? Willen we nog wel een methode, of kiezen we voor de vrijheid van losse modules? Scholen en secties die met deze vragen worstelen, doen er goed aan Wikiwijsleermiddelenplein te raadplegen.

Leermiddelenmonitor 13/14 over digitale leermiddelen

Uit de *Leermiddelenmonitor 13/14* - een tweejaarlijks onderzoeksverslag over het gebruik van leermiddelen - blijkt dat het gebruik van digitaal leermateriaal weliswaar stijgt, maar niet zo snel als werd verwacht. Op dit moment is het aandeel digitale leermiddelen iets meer dan een kwart, en dan betreft het voornamelijk materiaal dat bij de methode geleverd wordt.

Intussen heeft het onderwijs de hooggespannen verwachtingen uit de beginjaren van de digitalisering behoorlijk bijgesteld. Het onderwijsveld is gematigd optimistisch en veronderstelt dat ICT het onderwijs weliswaar zal veranderen, maar dat dit stap voor stap zal gebeuren.

De schooldirectie blijkt nogal eens een andere kijk op digitalisering te hebben dan de werkvloer. Leidinggevenden schatten de leraren minder ICT-vaardig in dan dat leraren dat zelf doen. De veronderstelling van schoolleiders dat leraren scholing nodig hebben om goed met digitale leermiddelen om te kunnen gaan, wordt dan ook door de leraren niet altijd gedeeld. Leraren vinden op hun beurt dat er meer computers moeten komen en dat de kwaliteit van de infrastructuur verbeterd dient te worden.

Meer informatie: SLO, Simone Schippers, s.schippers@slo.nl
www.wikiwijsleermiddelenplein.nl

Praktijkervaring

Er zijn - voor alle onderwijssoorten, van primair tot hoger onderwijs - maar liefst honderdduizend (digitale) lesmaterialen te vinden. Op het methodedeel van de site van Wikiwijsleermiddelenplein staan ruim 1.400 methoden. Een deel daarvan is op een objectieve manier beschreven, en wel volgens een vast, herkenbaar stramien, met informatie over onder andere uitgangspunten en doelstellingen, leerstofinhoud, leerstofordening, didactiek, ict, zelfstandig werken, differentiatie en toetsing. Lodeweges: 'Naast die objectieve beschrijving zijn er ook gebruikerservaringen van leraren opgenomen. Die komen rechtstreeks uit de praktijk en kunnen dus zeer waardevol zijn bij de oriëntatie op een nieuwe methode. Juist bij nieuwe, ingrijpende ontwikkelingen als de digitalisering van lesmateriaal, met al zijn haken en ogen, kan de mening van ervaringsdeskundigen van onschatbare waarde zijn voor collega's, secties en scholen die hetzelfde keuzeproces doormaken.'

Vergelijken

Wikiwijsleermiddelenplein biedt tevens de mogelijkheid een aantal methoden voor een bepaald vak met elkaar te vergelijken en in één oogopslag te zien hoe ze scoren op onderdelen die in het keuzeproces van de school of de sectie belangrijke criteria zijn. Schippers: 'Zo kun je methoden vergelijken op bijvoorbeeld het belang van zelfstandig werken of op de mate van digitalisering. Momenteel werken we aan een verbetering en uitbreiding van deze vergelijkingsmogelijkheid, waardoor de kwaliteiten én de verschillen van methoden duidelijker zichtbaar worden.' ●